



Področje s subvencijo Jozefine, Šahelstina in Norveške preko Finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma

Projekt Varstvo kraških jam in virov pitne vode

Projekt se izvaja na širih pilotnih območjih: Korško in Veleško hribove, Šoštniško in Mutarsko grčevje, Savinjska ravan ter Dobrovorska planota. Janjani že registrirani jamam dolžnoma nalančujate lege vzhodov, istočno nove jame ter evidencirano divja odlagaljšča odpadkov v jamah.

Informacije o projektu in kraških jamah:
Koroško Šaleški janjanski klub
"Splošes-Siga" Veleje
Spletna stran: www.sploes-siga.org
e-mail: sploes.siga@gmail.com
Mobilni: 031/530 701, 041/586 655



Zalotek Koroško Šaleški janjanski klub "Splošes-Siga" s finančno podporo Finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma
Foto: Rajko Dračič, Mojca Hrbomnik, Patricija Odlir, Marijana Norak
Čebot: Mojca Hrbomnik
Odkritelje: Marijana Norak
Leto izdaje: 2009

VARSTVO KRAŠKIH JAM IN VIROV PITNE VODE



Kras in kraške jame

V Sloveniji nastaja kras predvsem na apencu in tudi na dolomitu. Ki skupaj gradita 43% ozemlja. Za kras je značilna korozija (kemično raztapljanje kamnine) in pretirano podzemno odklopite padavinske vode. Med najbolj značilne in pogoste kraške pojave sodijo jame. Jame so naravne votline, ki so prehodne za človeka in dožeje oz. globoke vsaj 10 m. Janjani raziskujemo in zbiramo podatke o kraških jamah. Nastajanje jam je počasen proces. Padavinska voda se v ozračju in pri kapljanju skozi prsti obogati s CO₂ in s njim tvori šibko ogljikovo kislino, ki topi karbonske kamnine in razširja razpoke, ki se večajo in združujejo in počasi nastajajo jame. Vje raztopljena, ki je raztapljala kamnino, doseže janski prostor, se razvlepije v raztopni poroki. Zločali se začne sipa – kamnita usedlina, ki tvori kapnike, zares, stenske obloge in druge sivre tvorbe.



Kapnik obloga.



Janske živali

V kraških jamah uspeva oslo specializirana janska fauna, ki je prilagojena specifičnim razmeram. V jamaših veliko endemskih živali. V jamaših se pogosto zadržujejo metelji, ki so ena izmed najbolj ogroženih vrst ozolcev. V jamaših se zadržujejo slasti postoli, ko v jamaših prezimijo. Polti se v jamaših zadržujejo podveri. Metelji so med znanim spajam močno znanjšajo presrevo, upočajoč žiljaje, bije srca in mečno znižajo telesno temperaturo. Če jih vzamirimo, zbudimo, popeljajo presrevo in hitre porabljajo telesno maščobe. Čako se lahko zgod, da maščobe porabijo pred pomlajo in pogojno.

Varstvo kraških jam in pitne vode

Podzemski svet je veliko bolj občutljiv na človekove vplive kot površje. Če v jamaših seveda bistveno manj zunanjih vplivov. Sledi v jamaših lahko esajajo tudi lisčolca, se posejaj tam, kjer ni sprajna s linočo vodo. Jame so turistom privlačne predvsem s svojimi kapniki, ki so lahko stari tudi nekaj stotlet. Če dovoljje kapnikov za turistične spoznanje in sprejmljivo, vendar lahko še vedno opazimo kapnike kot oltar v vira. Če oltar prikaže o nemajni lastnika, ki je ustrel lisčolca, star oltar jame. Čudi odprave novih vzhodov v jamaših ali pa posejaj gozda na površju nad jamaših lahko spremeni jansko lino in zavestni rati kapnikov oz. v vrti ledenege zimnega zraka povzročijo laščnje sje in razpadajo kapnikov zaradi zmrzali. Med obiskovanjem in raziskovanjem jam moramo paziti, da ne porušujemo, polomimo in umišamo kapniške oltarja. Čudi označuje že odkritih kapnikov ni sprejmljivo, saj so tudi li del janskega oltarja.



Metelji – prajni pralnik kraških jam



...odkopanje...



...v prsti jamaših in v jamaših jamaših...



Divja odlagaljšča odpadkov.



Mištrina ovira kraška jama.